

Tam, kas patīk, laiks ir vienmēr

■SKATĪTĀJI ZĀLĒ VISU SAPROT. Taurenes amatierteātra "Radi" aktrises Baiba Butka (no kreisās) un Vija Rožlapa izrādē "Barona Bunduļa atgriešanās".

Taurenes amatierteātris "Radi" skatē Priekuļos rādīja Aivara Bankas lugas "Barona Bunduļa atgriešanās" iestudējumu.

"Ja kolektīvs darbojas, tad jābūt arī paveiktā vērtējumam. Kādus gadus dažādu apstākļu dēļ skatēs nepiedalījāties, bet vērtējums no malas ir ļoti svarīgs gan režisoram, gan aktieriem. No-

spēlēt pašu cilvēkiem ir kas cits, viņiem patīk savējos redzēt uz skatuves, bet skate uzliek augstāku līmeni," saka Taurenes Kultūras nama vadītāja Ginta Babre un atzīst, ka rudens ir labs laiks skatei, pavasarī luga ir iestudēta, vasarā to var spēlēt un tad rādīt žūrijai. "Radi" ar "Barona Bunduļa atgriešanās" priecējuši skatītājus Liepā, Zosēnos, Liezērē, kur tikās ar lugas autoru.

"Teātris, ja vien kur aicina, ja ir iespēja, labprāt brauc viesizrādēs. Darbs ieguldīts, gribas taču parādīt. Arī uz Taureni aicinām citus amatierteātrus, un skatītāju netrūkst," pastāsta Kultūras nama

vadītāja.

Pēc izrādes skatē aktieris Māris Liepiņš uzsver, ka divas reizes vienādi nospēlēt nevar. "Brīvdienā spēlēt ir cits spēks nekā mēģinājumā pēc darba," viņš atzīst, bet aktrise Vija Rožlapa uzsver: "Es uz skatuves strādāju. Esam jau saspēlējušies, bet uztraukums ir vienmēr. Un uz katras skatuves ir atšķirīgas sajūtas."

Māris piebilst, ka Vija vienmēr visās izrādēs zina visus, arī kolēģu tekstus. "Varbūt pienāks diena, kad arī ikdienā runāšu tikai ar izrāžu varoņu vārdiem, tos aizmirst jau nevar," smeļ Vija.

Māris atzīst, ka lomas tekstu vieglāk iemācīties mēģinājumos. Mājās parasti nav brīvu brīžu, arī ceļš uz darbavietu Ierīkos aizņem laiku. "Nav viegli izrauties uz mēģinājumiem. Bet, ja patīk, kaut ir reizes, kad vakarā nekur negribas iet, atrodas arī laiks, un gribas jau satikt kolēģus," pārdomās dalās taurenietis Māris Liepiņš.

Abi aktieri atgādina, ka vieglāk ir spēlēt, kad aktieris jūt zāles reakciju. "Skatītājus neredzu, bet jūtu. Reizēm cilvēki kautrējas smieties, bet, kad viens uzdrošinās, tad arī pārējie ļaujas emocijām," ievērojais M. Liepiņš.

"Barona Bunduļa atgriešanās" iesaistīti 11 aktieri. Tas pagasta teātrim ir daudz. Tiesa, pirms gadiem Taurenē darbojās pat divi amatierteātri. "Rados" iesaistījušās dažādas paaudzes, ir arī vīri un jaunekļi, kuru trūkst daudzos pagastu kolektīvos. Katru sezonu aktieru sastāvs pamainās, jo kāds darba dēļ netiek, cits aizbrauc strādāt uz ārzemēm, cits savukārt atgriežas un, tiklīdz var, ir atpakaļ kolektīvā. Daudzi atzīst, ka visgrūtākais ir vakarā iziet no mājas, kad tas izdarīts, tad jau ir gandarījums," atzīst Kultūras nama vadītāja G. Babre. Viņa arī uzsver, ka amatierteātra aktieri regulāri piedalās pagasta kultūras dzīvē, vada un papildina sarīkojumus. □

KOMENTĀRS

Radošums palīdz ikdienā

Latvijas Nacionālā kultūras centra Amatierteātru mākslas eksperte **DACE VILNE:**

"Latvijas amatierteātru skaits ir stabils, par to darbību bažu nav. Krīzes laikā kolektīvu skaits nedaudz samazinājās, jo daudzi izbrauca. Cilvēkiem vēlēšanās spēlēt teātri ir ļoti liela. Paši kolektīvi rīko daudz dažādu festivālu visa gada garumā. Amatierteātri piedalījās arī Dziesmusvētkos.

Dažos novados pašvaldības un kultūras dzīves organizatori neizprot, ka amatiermāksla vispirms jau ir ieguldījums cilvēkos. Mēs audzinām ne tikai patērētājus, katrs, kurš dara kaut ko radošu, ir devējis sabiedrībai.

Turklāt ikvienam ir svarīga socializācija. Katrs, kurš iesaistās kādā kolektīvā, dzīvē redz vairāk krāsu. Viņš

ir pozitīvāks. Nav nīgrs, nav burkšķētājs. Kaut vai tā ir kundze, kura dejo senioru deju kopā, vai koris, kura kolektīvs saņem augstākos apbalvojumus konkursos – viņi radoši piepilda savu dzīvi un dod prieku, līdzpārdzīvojamu citiem.

Amatierteātru mākslinieciskais līmenis ir ļoti dažāds. Ir kolektīvi, kuri strādā radošāk, iestudē augstvērtīgas izrādes. Bet jāsaprot, ja cilvēks nāk darboties sava prieka pēc, ja pagasta kaimiņiem ir prieks par to, ko teātris rāda, ja skatītāji ir zāle, tas taču nav nekā sliktā. Sliktāk, ja režisoram vai kolektīvam ir nepamatotas ambīcijas.

Diemžēl neviena amatierkolektīva vadītājs nesaņem tādu atbalgojumu, lai varētu strādāt tikai ar vienu kolektīvu. Bažas varētu būt par amatierteātru režisoriem. Skaidrs, ka mācību programmas amatierteātru režisoriem nebūs. Ir paaudze, kas ieguvusi izglītību un profesionāli turpina strādāt. Ir cilvēki, kuri beiguši dažādus kursus, bet... ne katrs var būt režisors. Tie, kuri iegūst profesionālo izglītību, nav ar mieru strādāt ar amatierteātriem. Bet situācijas ir dažādas. Teātru aktieri vada amatierteātrus, ir arī režisori ar maģistra grādu, kuri strādā amatierteātros. Ienāk jaunie.

Skates ir darba novērtējums, tāds pats kā ikvienā darba kolektīvā. Skates nav vienīgi senioru dāmu deju grupām. Pašvaldībai jāredz, ko kolektīvs dara. Daudz vai maz, bet nauda kolektīva darbībai tiek atvēlēta, siltas, gaišas telpas arī, un pašvaldība ir tiesīga prasīt darba rezultātu. Pilnīgi brīvs esi tad, ja izrādi iestudē savā istabā un tērpus ņem no sava skapja. Amatierteātrim ir arī jānāk pretī pašvaldībai, savam kultūras namam, ja tiek aicināts piedalīties kādā pasākumā. Korim un deju kolektīvam piedalīties kādos svētkos ir vienkāršāk, jo dziesmas un dejas zināmas. Aktieriem papildu kārtējai iestudētajai izrādei jāiemācās kas jauns. Ir pašvaldības, kurās vērtē, cik aktīvi kolektīvi iesaistās novada kultūras dzīvē. Arī sabiedrībai ir svarīgi redzēt, ko un kā dara kolektīvi, kuri darbojas tautas namā."

■Cēsu novads
Cēsu Tautas teātris

"Punkts uz i" Raiskumā
"Sapņojums" Straupē

■Raunas novads
Raunas amatierteātris
Drustu amatierteātris

■Vecpiebalgas novads
"Aka" Kaivē
"Radi" Taurenē
"Sumaisītis" Vecpiebalgā

■Līgatnes novads
amatierteātru nav

■Jaunpiebalgas novads
"Triesteri" Jaunpiebalgā
"Intermēdija" Zosēnos

■Priekuļu novads
"Krams" Liepā
"Kurlās vārdes" Veselavā
Mārsnēnu amatierteātris

■Pārgaujas novads
"Rozulā" "Rozbeķēni" Stalbe

FAKTI:

2017.gadā Latvijā darbojās 428 amatierteātri ar aptuveni 6420 dalībniekiem.

AMATIERTĒTRI VĒSTURISKĀ CĒSU RAJONA NOVADOS

■Amatas novads
"Taka" Amatā
Nītaures Lauku teātris
Skujenes Lauku teātris

UZZIŅAI

Amatierteātri, kuri novadu skatēs ieguvuši augstākās pakāpes vērtējumu, var piedalīties reģiona skatē. Tā ir kārtējo Vispārējo latviešu Dziesmu un Deju svētku starplaika pasākums, tās rezultātus Latvijas Nacionālais kultūras centrs ņem vērā, aprēķinot un sadalot valsts mērķdotāciju māksliniecisko kolektīvu vadītāju darba samaksai. Valsts mērķdotāciju var

saņemt tā amatierteātra juridiskās piederības iestāde, kuras kolektīvs ir piedalījies reģiona skatē un ieguvis vismaz trešās pakāpes vērtējumu. Reģiona skates uzvarētāji spēlē izrādes Latvijas amatierteātru iestudējumu skatē "Gada izrāde 2018". Skatēs tiek vērtēta literārā materiāla izvēles atbilstība, režisora darbs, aktiera/u darbs, scenogrāfija/vizuālais noformējums, izrādes koptēls.

Darbam vajag vērtējumu

Skate ikvienam amatiermākslas kolektīvam ir savas vērtēšanas apliecinājums, iespēja salīdzināt sevi ar citiem. Jau trešo gadu vēsturiskā Cēsu rajona amatierteātru skati organizē Liepas teātra "Krams" režisore Benita Sausiņa. "Katrs kolektīvs izvēlas, kur un kad piedalīties skatē. Nav robežu, ka tikai tur un tad. Skatē Priekuļos piedalījās kolektīvi no Kaugariem un Siguldas, bet šis nedēļas beigās Vecpiebalgas amatierteātris brauc uz skati Smiltēnē. Skati rīko arī Pārgaujas novada amatierteātri, nemaz jau nav tik daudz vietu, kur skates notiek," pastāsta B. Sausiņa un piebilst, ka vairākus gadus apkārtnē teātru skates nebija.

Kolektīvi pēc novērtēšanas brauca, kur katrs varēja. Sadarbība ar Amatas novada Apvienoto izglītības pārvaldi izskanēja ierosinājums, ka tās jāriko.

"Skati vajag aktieriem, tā arī ir kā mērķis paveiktajam darbam, ir novērtējums, un to jau vajag katram. Svarīgi arī, ka tā ir iespēja redzēt citu izrādes. Diemžēl reti kurš kolektīvs šo iespēju izmanto.

Tiem, kas darbojas teātri, redzēt tālākos novados tapušas izrādes ir vērtīgi vispirms jau paša izaugsmei," pārdomās dalās B. Sausiņa un atgādina, ka aktieriem ir grūti spēlēt tukšai skatītāju zālei, bet skatē skatītāju parasti ir ļoti maz.

Skatē amatierteātru izrādes vērtē ar Latvijas Nacionālā kultūras centra amatierteātru nozares konsultatīvo padomi saskaņota žūrija, kurā ir ne mazāk kā divi teātra jomas eksperti.

"Režisora saruna ar žūriju ir kā ieteikums, pārdomas - es darītu tā, mums šķiet, ka tā būtu labāk. Bijušas reizes, kad žūrijas vērtējums ļoti sāpinājis. Pagājušajā gadā neviens kolektīvs,

kurš piedalījās skatē Priekuļos, nesaņēma augstākās pakāpes vērtējumu, lai tiktu izvirzīts uz reģionālo skati," stāsta B. Sausiņa.

Skatēs allaž raisās diskusijas par repertuāra izvēli. "Labā dramaturģija, protams, audzina gan aktieri, gan skatītājus, gan ir augstāka latīņa režisoram. Taču skatītāji negrib nopietnas izrādes. Viņi vēlas kaut ko vieglāku, nevis par problēmām, ciešanām," vērtē Liepas amatierteātra režisore. Pirms diviem gadiem Liepas amatierteātri ar R. Blumaņa "Sestdienas vakara" iestudējumu izvirzīja reģionālajai skatei, kur ieguva 2.pakāpes vērtējumu. "Skatītāji teica – laba izrāde, bet kāpēc vajag tik bēdīgas lietas. Viņi grib ko sadzīvīsku, jautru. Diemžēl daudzās mūsdienu lugās netrūkst rupjību. Kāpēc no skatuves jārunā vārdi, no kuriem ikdienā izvairāties?" domā režisore.

Protams, ļoti bieži lugas izvēle atkarīga no aktieru sastāva un vēlmēm. Benita atzīst, ka mainīt aktieri nav viegli, bet, kad izdodas, ir gandarījums gan režisoram, gan aktierim, gan pārējiem, kuri veido izrādi. Tāpat kā citi amatiermākslas kolektīvu dalībnieki, arī teātru aktieri iegulda savus līdzekļus, lai iestudētu izrādi, lai brauktu iestudējumu rādīt citiem.

"Katram kolektīvam ir savi mērķi, problēmas. Kad izrāde iestudēta, to gribas spēlēt. Amatierteātri tiek aicināti un labprāt brauc uz citiem novadiem. Vēl lauku kolektīviem diezgan būtisks šķērslis – mazās skatuves tautas namos, izrādes scenogrāfija veidota mājas skatuvei, bet skatē jāspēlē uz lielas. Priekuļos kolektīvi šo problēmu atrisināja, neatverot visu skatuves priekškaru. Līdzīgi dara arī viesizrādēs," ikdienas risinājumus atklāj Liepas teātra režisore. □

Vai jūs apmeklējat amatierteātru izrādes?

- Jā, gribas redzēt, kā spēlē pazīstami cilvēki 48%,
- Jā, tās ir no dzīves un jautras 26%,
- Nē, mani neinteresē amatiermāksla 17%,
- Nē, iestudējumi ir vāji 9%,

www.edruva.lv aptauja

Lappusi sagatavojuši **SARMĪTE FELDMANE**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra